

Testovanie PISA 2015

Pripomienky k výsledkom

Výsledky v testovaní PISA zverejnené Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR ukázali, že v minulom roku dosiahli naši deviataci historicky najhoršie skóre vo všetkých testovaných oblastiach – v prírodovednej, čitateľskej aj matematickej gramotnosti.

Výkonnosť našich žiakov klesá, dlhodobo sa držíme pod priemerom OECD. „Zaznamenávame ďalší nárast zastúpenia žiakov v tzv. rizikovej skupine – s najnižšou úrovňou vedomostí. Zároveň klesá percentuálne zastúpenie žiakov v najvyšších vedomostných úrovniach“ – konštatoval minister školstva Peter Plavčan.

V prírodovednej gramotnosti slovenskí žiaci získali 461 bodov, priemer OECD bol 493 bodov. Deviataci majú medzery aj v matematike, v testovaní dosiahli 475 bodov. Priemerný výkon ich rovesníkov v krajinách OECD bol o 15 bodov lepší. Deviatikom na Slovensku podľa výsledkov PISA robí najväčšie problémy čítanie s porozumením.

V čitateľskej gramotnosti dosiahli 453 bodov, priemerné skóre bolo 493 bodov. „V psychológii tomu hovoríme, že naše deti sú vzdelané, ale nie sú múdre. Majú mnoho informácií, dobré pamäťové učenie, ale nemajú pochopenie, aplikáciu a hodnotenie vecí,“ uviedol psychológ a pedagóg Miron Zelina s tým, že PISA testy sú primerané, ale naše deti nie sú zvyknuté na takéto typy úloh.

Sme presvedčení, že nízke výsledky sú zapríčinené nezvládnutou kurikulárnou reformou v roku 2008. Kedy sa namiesto formám práce učiteľa venujú obsahovej agende (zakladaniu predmetov, vytváraniu osnov...). Zároveň je vážnym problémom aj vzdelávanie učiteľov, metodické poradenstvo.

Konštatujeme, že:

slabé výsledky v testoch PISA poukazujú na to, že naše školstvo nie je dostatočne efektívne a nesmeruje tým správnym smerom. Naším cieľom by nemalo byť len zlepšenie v testoch, ale celkové zlepšenie kvality vzdelávania a tých konkrétnych opatrení by malo byť oveľa viac: v oblasti riadenia, financovania, obsahu vzdelávania, samotnej prípravy pedagógov. V každom prípade potrebujeme kvalitnejších a lepšie pripravených učiteľov, čo spočíva už v kvalitnej príprave študentov na vysokých školách pedagogického zamerania.

Súčasťou tohto nelichotivého zistenia je aj skutočnosť, že oproti minulým rokom na Slovensku narastá počet žiakov s podpriemernou úrovňou týchto gramotností a znižuje sa počet žiakov s nadpriemernými výsledkami. Inými slovami – náš vzdelávací systém nevie pracovať so žiakmi, ktorí sa vymykajú z priemeru na oboch stranách a evidentne potrebujú intenzívnejšiu individuálnu podporu učiteľov. Štatisticky je dokázané, že pokles bol aj

v predchádzajúcom meraní. No napriek tomu sa musíme zhoršujúcimi sa výsledkami vážne zaoberať a sú potrebné zmeny. Zlé výsledky sa objavili u detí, ktoré sú v poslednom roku povinného vzdelávania, a ktoré trávia jeden rok na strednej škole. Z tohto pohľadu sa nám zdá veľmi prínosné zaviesť 12-ročné povinné vzdelávanie.

Skupinu žiakov s podpriemernými výsledkami pomenúva štúdia PISA ako rizikovú skupinu. Aj podľa riaditeľky Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania Romany Kanovskej je alarmujúcim javom veľké zastúpenie žiakov v takzvanej rizikovej skupine. V prírodovednej aj čitateľskej gramotnosti sa do tejto skupiny dostalo 30 % žiakov, ktorí nedosiahli ani základnú úroveň gramotnosti. Druhý alarmujúci trend je pokles podielu žiakov v top skupinách žiakov s najvyšším výkonom. Najvýraznejší podiel poklesu žiakov v top skupinách je v prírodovednej gramotnosti najmä v osemročných gymnáziách.

Súhlasíme s tvrdením Kanovskej, že na výsledky našich žiakov môže mať dopad aj motivácia žiakov sa vzdelávať a učiť. Výsledky PISA ukázali, že mnohí súčasní žiaci si oproti roku 2006 viac uvedomujú, že pre svoju dobrú prácu budú potrebovať práve prírodné vedy. Avšak aj títo žiaci nemajú hneď lepšie výsledky. Vnútoraná motivácia je oveľa dôležitejšia pre učenie sa, pretože prvotný podnet k učeniu vychádza priamo zo žiaka – a je pre neho zaujímavejšia – má väčšiu trpezlivosť. Motivácia je primárnou požiadavkou aktivity žiakov, ktorú možno ďalej rozvíjať prostredníctvom vhodných vyučovacích metód.

Výsledky PISA nás upozorňujú na to, že títo mladí ľudia vo veku 15 rokov ukončia povinnú školskú dochádzku bez toho, aby ovládali aspoň najjednoduchšie čitateľské zručnosti, ktoré sú potrebné pre ďalšie vzdelávanie a aktívne zaradenie sa do pracovného života, aby nadobudli aspoň základné matematické vedomosti a aby mali v oblasti prírodných vied minimálne základné znalosti o fungovaní sveta okolo nich. Chýba im správna motivácia dostať sa na vytúženú strednú školu bez akejkoľvek námahy, pretože dnes stredné školy i gymnáziá priam bojujú o každého žiaka. Žiakov prospech pritom zohráva tú poslednú úlohu. Česť výnimkám.

Čitateľská gramotnosť sa nedá rozvíjať bez čítania kníh, bez školských knižníc a čitateľských kútikov, prírodovedná bez praktických cvičení v priestoroch s primeraným materiálno-technickým zabezpečením, bez digitálnych modelov a potrebných pomôcok. Nie každá škola však má na to dostatok financií. Prevratné zlepšenie výsledkov žiakov v týchto gramotnostiach nepríde samé od seba, ale iba vplyvom zásadných zmien v našich školách. Práve nastal ten čas!

Zároveň je potrebné uvedomiť si, že oproti roku 1989 pribudlo do vyučovacích osnov pre žiakov s povinnou školskou dochádzkou množstvo nových predmetov, ako napríklad druhý cudzí jazyk, informatika a mnohé ďalšie vymyslené predmety, ktoré si môže škola sama dať do svojho ŠkVP. Aj tieto skutočnosti sa v mnohých prípadoch mohli podpísať pod zlé výsledky našich žiakov.

Jedným z trendov, ako zlepšiť nepriaznivý vývoj vzdelanosti je aj znižovanie počtu žiakov v triede. Logika tohto smerovania je postavená na predpoklade, že učiteľ dokáže kvalitnejšie naučiť svojich žiakov, keď ich má namiesto tridsať napríklad len dvadsať. Možno len chýbajú pomocní asistenti, špeciálni pedagógovia, vhodnejšie doplňujúce vzdelávanie pre pedagógov, slušnosť v celej spoločnosti a rodinách...

Aj podľa ministra školstva Petra Plavčana máme veľký počet detí v gymnáziách s osemročným štúdiom, bilingválnych a štvorročných gymnáziách. Pôvodne boli štvorročné a osemročné gymnáziá podľa neho zriadené preto, aby sa nadané deti dostali do prostredia, ktoré ich viac stimuluje a motivuje. Po rokoch nastal trend, že už tam nechodia len tie najlepšie deti, a to nie je správne. Výsledky PISA podľa neho poukazujú na to, že ak treba udržať osemročné gymnáziá s motivujúcim prostredím, treba pracovať s počtami detí, ktoré sú v osemročných gymnáziách – s týmto tvrdením sa stotožňujeme. Ak sa tu nevytvorí zdravé motivujúce prostredie, a nevráti sa týmto školám ich pôvodná funkcia, nemožno očakávať pozitívny posun v náraste motivácie a zlepšení výsledkov žiakov.

V Šintave 16. 12. 2016

PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD., v. r.
predseda OZ